

TULEVAISUUSTYÖRYHMÄN RAPORTTI 2025

Työryhmän jäsenet:

Linda Lähdeniemi, puheenjohtaja
Harri Lumme, varapuheenjohtaja
Marja Wakkala
Sami Utto

Tuija Ojala, kunnanjohtaja
Tiina Pelkonen, kunnanjohtaja
Timo Oravainen, hallinto- ja talousjohtaja
Ilkka Levomäki, nuorisovaltuuston edustaja

Lisäksi työryhmän kokouksissa on käynyt asiantuntijoina henkilöstö- ja hyvinvointijohtaja Tiina Mäkiranta, tekninen johtaja Joonas Ramstedt, rakennusmestari Olli Launonen, varhaiskasvatusjohtaja Johanna Viitasaari, rehtori Arto Asa, koulun johtaja Elina Poutala ja Ville Ahvenus.

PERUSTIEDOT

Kunnanhallitus asetti 4.12.2023 kokouksessaan pykälässä 183 tulevaisuustyöryhmän. Ryhmään nimettiin valtuustoryhmien puheenjohtajat, johtoryhmä sekä nuorisovaltuuston edustaja.

Työryhmän tavoitteeksi asetettiin, että se käy keskusteluja sekä pohtii Punkalaitumen kunnan tulevaisuutta pitkällä tähtäimellä eteenpäin, jopa 2030-luvulle ja siitä eteenpäin. Työryhmä perustettiin tarpeeseen, joka nähtiin 2024-2026 talouden suunnitelmavuosille. Suunnitelmavuodet näyttivät työryhmän aloittaessa alijäämäisiltä.

Työryhmä kokoontui kahdeksan kertaa ja kävi kaikki kunnan sektorit läpi hyvin tarkasti. Kokouksia pidettiin kunnantalon lisäksi molemmilla alakouluilla sekä Pohjoisseudun koululla että Keskuskoululla. Sihteerinä toimi hallinto- ja talousjohtaja Timo Oravainen.

Työskentelyssä on otettu huomioon myös Porin valtuustoseminaarin (9.-10.4.2024) tulokset ja keskustelut sekä niiden pohjalta on jatkettu ryhmässä keskustelujen sekä huomioiden tekemisestä.

TILANNEKATSAUS

Valtionosuusjärjestelmää tullaan uudistamaan vaalikaudella 2023-2027. Uudistamiseen liittyy monilta osin vielä suuria kysymysmerkkejä kuntien tulevaisuuden rahoituksen kannalta.

Punkalaitumella on noin viisi miljoonaa euroa puskuria. Vuoden 2023 tilinpäätös oli vajaa miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Punkalaitumen väkiluku on pienentynyt vuosittain jo vuosikymmenten ajan, mikä viime aikoina on johtunut lähtökohtaisesti siitä, että kuntaan syntyy vähemmän lapsia, mitä ikäihmisiä menehtyy. Muuttotase on kunnassa ollut jonkin aikaa jo kohtalaisella tasolla.

Yhteinen tilannekuva on, että kustannuksia täytyy saada alennettua, vaikkei valtionosuusuudistuksen aikataulua vielä tiedetä tai sen tuomia muutoksia rahoitukseen. Lisäksi kunnassa on tulossa isot investoinnit, jotka vaativat taloudellisia panostuksia.

Kunnan hyvät ja laadukkaat sekä monipuoliset palvelut nähdään asiana, joka halutaan säilyttää, sillä ne luovat siteen kuntaan. Kunnassa jo asuviin ihmisiin panostaminen nähdään erityisenä valttikorttina.

Yhteinen näkemys on, että Punkalaidun halutaan jatkossakin pitää itsenäisenä ja elävänä sekä halutaan varmistaa elinvoimatekijöiden vahvistuminen kunnassa.

HALLINTO JA TALOUS

Kaikista tärkeintä olisi kunnan talouden näkökulmasta saada kasvatettua tulopohjaa verotuloilla. Tämä tarkoittaa maltillisia veronkorotuksia, mutta ennen kaikkea se tarkoittaa uusia työpaikkoja sekä väkiluvun laskun pysäyttämistä, jonka avulla saadaan kunnalle enemmän tuloja.

Taloudellisesti kriittisin ja ehdottomasti suurin haaste on vesihuoltoyksikön taseen saaminen tasapainoon. Tähän haasteeseen on tartuttu ja siihen on tehty suunnitelma, miten yksikkö saadaan tasapainoon, mutta se vie vuosia. Samalla tämä tiedostaen tehdään kunnan mittakaavassa valtavan suuri investointi runkovesijohtoon.

Suuria kysymysmerkkejä ja huolia tuottaa myös hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä ollut yhtiöittämisvelvoite niille kuntien kiinteistöille, jotka vuokrataan hyvinvointialueelle. Pitääkö kunnan perustaa tytäryhtiö näille kiinteistöille?

Lisäksi ICT-kustannusten hallitsematon nousu sekä jopa arvaamattomat kustannukset haastavat pientä kuntaa. ICT-kustannukset täytyy saada hallittavaksi ja niiden nousu pitää pystyä pysäyttämään. ICT-kustannusten täytyy olla jatkossa suhteessa kunnan kokoon nähden.

Hallinto- ja talouspuolelle nähdään tiivis edunvalvontatyö liittyen valtionosuusuudistukseen.

Kunnassa olevien yrittäjien toimintaedellytysten parantaminen on tärkeää. Kunnan täytyy olla mahdollistajana, jotta nykyiset yritykset voivat laajentaa toimintaansa. Elinkeinojen ja yrittäjien lisääminen kunnassa on erittäin keskeisessä roolissa. Kunnan tulee olla myös jatkossa aloittavien yrittäjien neuvonta- ja tukipalveluissa. Lisäksi kunnalla täytyy olla ainakin tiedossa tiloja sekä tontteja, joita on mahdollista uusille yrittäjille tarjota. Ryhmässä pohdittiin, että onko tarvetta korottaa kunnan riskinottoa, mikäli sellaisia tilanteita tulisi vastaan.

TE24-uudistus on vielä suuri mysteeri. Tiedossa kuitenkin on, että se aiheuttaa kunnille enemmän kustannuksia, sillä palvelut siirretään TE-palveluilta kuntien vastuulle.

TEKNINEN TOIMI

Teknisen puolen palvelutaso kuntalaisille on korkea. Teknisessä toimessa on myös päivystyksiä vaativia tehtäviä, joiden järkevä työnsuunnittelu luo säästöjä.

Keskusteluissa nousi esille muutamia muutoksia, joita tekniselle puolelle nähtiin järkeväksi. Ensimmäisenä siirtyminen yhdeksi tehtäväalueeksi, jotta pystytään tekemään töitä ristiin. Pienessä organisaatiossa kaikkien täytyy osata tuurata toisiaan ja tehdä töitä ristiin, jotta työn tekeminen on kustannustehokasta sekä pystytään hoitamaan sijaisjärjestelyt myös sisäisesti.

Laajennetaan kunnan olemassa olevaa ILoq – sähkölukkojärjestelmää siten, että sillä saadaan avattua ja suljettua ovia, joka helpottaa teknisen puolen työmäärää.

Keskustelua käytiin myös siitä, että tarvitseeko kaikkien tilojen käytön olla kaikille maksutonta tai onko järkevää periä käyttämättömistä vuoroista maksuja.

Keskustelussa nousi esille ulkoalueiden hoidon yksityistäminen ja sen selvittäminen. Varmuutta siitä toisiko se säästöjä ei ole, mutta se olisi selvittämisen arvoinen. Liikuntapaikoista tulee kuntaan paljon palautetta, jonka vuoksi siisteyden ja kunnossapidon laatutasoa tulee nostaa.

Yksityistieavustukset eivät ole lakisääteisiä, mutta keskustelussa todettiin, että nykyiset kuntalaiset pitää myös ottaa huomioon ja tämä on juuri heille kohdennettu kunnan palvelu.

Kunnan kiinteistömassasta täytyy yrittää luopua. Ensimmäisenä listalla ovat tietysti ne kiinteistöt, jotka ovat tällä hetkellä tyhjillään tai hyvin vähäisellä käytöllä. Kunnassa tiedostetaan, että joistakin kiinteistöistä luopuminen on haastavaa tai mahdotonta. Kiinteistöksymykseen liittyy vahvasti myös hyvinvointialueelle vuokratut tilat sekä niistä laaditut tulevat sopimukset.

Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy:n tilanteesta saatiin myös laaja katsaus. Yhtiö on 100 prosenttia kunnan omistuksessa. Kunnan tulee laatia riskisuunnitelma ja -arvio yhtiön taloudellisesta kannattavuudesta sekä tilasta. Yhtiön rakennuksista on tehty tarkka kiinteistökartoitus.

Ylitöistä, koulutuksiin osallistumisista ja matkakorvauksista on kertynyt myös enemmän kustannuksia kuin niihin on arvioitu, joten niissä linjaa pitää huomattavasti tiukentaa. Kilometrikulut täytyy saada puolitettyä kunnassa pysyvästi. Jokaisen työssään autoa tarvitsevan on otettava käyttöön matkapäiväkirja.

HYVINVOINTI JA HENKILÖSTÖ

Kirjaston kävijämäärät romahtivat koronan aikana eikä määrät ole vielä nousset samalle tasolle, kun ne olivat ennen koronaa. Kirjaston aineistomääräraha 20 000 euroa vuodessa nostettiin keskusteluun. Vaihtoehtoisia muotoja täytyy jatkossa harkita yhä enemmän.

Kuntien lakisääteinen kulttuurityö toteutetaan yhdessä yhdistysten kanssa. Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus ovat lakisääteisiä, mutta niiden paikkamäärästä ja kustannuksista keskusteltiin. Aloituspaikkojen määrä pitää olla suhteessa kohderyhmän kokoon.

Nuorisotyössä saadaan hyödynnettyä erittäin hyvin erilaisia hankkeita ja rahoituksia. Tämä on tärkeää, sillä kunta ei omin voimin pystyisi järjestämään näin laajaa ja kattavaa palvelutarjontaa nuorille. Lisäksi toimintaa tuotetaan tiiviissä yhteistyössä 4H-yhdistyksen kanssa. 4H-yhdistyksen kanssa solmittavaa sopimusta arvioidaan vuosittain.

Kunta tuottaa matalan kynnyksen liikuntapalveluita ja kuntalaiset osallistuvat niihin paljon. Kunnalla ei ole yhtään vakituista liikuntaohjaajaa. Liikuntaneuvontaa järjestetään yhdessä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa ja yhteistyö ei toimi.

Hyvinvoinnin koordinaatiossa on lukuisia yhdyspintatyöryhmiä. Hyvinvointikertomus tehdään. Jokaiselle nuorelle tarjotaan ainakin mahdollisuus kesätyöhön kesätyöllistämistuen avulla. Tämä ei ole lakisääteistä, mutta edistää varsinkin nuorten hyvinvointia sekä tarjoaa yhdistykselle tai yritykselle mahdollisuuden palkata paikkakuntalainen nuori kesäksi töihin.

Henkilöstön työajanseuranta tulee nykyaikaistaa, jotta sitä on helpompi seurata ja siinä on suoraan yhteys myös palkanhallintajärjestelmään, jotta käsin tehtävästä työstä päästään eroon. Lisäksi tähän liittyy Monetra-yhteistyö, missä vastuumatriisi päivitettiin 2024.

Työterveys sopimuksen laajuudesta keskusteltiin. Tällä hetkellä työterveys sopimus on kattava ja laaja. Lisäksi henkilöstö ohjeistus tulee päivittää niin, että yhden ohjeen alta löytyy kaikki linjaukset muun muassa koulutuksiin osallistumisista sekä ylitöistä.

Kaikkiin ylitöihin on oltava ylityömääräys.

VARHAISKASVATUS

Syntyvien lasten määrä on vuosikymmeninä laskenut. Nykyraamilla varhaiskasvatuksessa on 66 paikkaa ja 91 prosenttia on täytetty (tilanne 9.9.2024).

Kunnassa varhaiskasvatus on maksutonta, joka luo tietysti kunnalle ylimääräisiä kustannuksia. Tähän kuitenkin päädyttiin, sillä maksuvelvollisten määrä kunnassa on tippunut merkittävästi valtakunnallisista linjauksista johtuen.

Kunta tarjoaa varhaiskasvatusta sekä päiväkodissa että perhepäivähoitona. Perhepäivähoitajien määrä on vähentynyt ja mahdollinen suuntaus on ryhmäperhepäivähoidossa, sillä perhepäivähoitajien löytäminen on haastavaa.

Varhaiskasvatus on varautunut valtakunnan tasolta tuleviin muutoksiin hyvin ja tehnyt henkilöstörakenteen muutosta jo pidemmän aikaa.

PERUSOPETUS JA LUKIO

Punkalaitumella on kaksi alakoulua, yläkoulu sekä lukio. Kouluverkko on siis hyvin tiivis, mutta mahdollistaa perheiden valintamahdollisuudet. Lapsimäärän vähentyminen haastaa myös perusopetusta sekä pidemmällä aikaikkunalla myös lukiota.

Lapsimäärän vähentymisestä johtuen tulee pohtia myös perusopetusta tulevaisuudessa. Tällä hetkellä Keskuskoululla on yhden luokan opetusta kerrallaan, Pohjoisseudulla yhdysluokat. Molemmissa opetustavoissa nähtiin vahvuuksia ja heikkouksia.

Yläkoululla on ikäryhmä jaettu kahteen ryhmään. Mistä yläkoulussa pystytään säästämään?

Kokonaistilanne on haastava, sillä molemmissa kouluissa on kohtalaisen paljon oppilaita. Oppilaskohtainen hinta on Pohjoisseudun koululla edullisempi, mutta Keskuskoululla on erityisopetusryhmiä.

Keskustelua käytiin, että rahaa täytyy priorisoida, ja jos priorisoidaan kouluja, mistä säästetään? Tulevaisuustyöryhmä toivoi laskelmia kaikista erilaisista vaihtoehdoista perusopetuksen tulevaisuudesta. Kaikki keinot täytyy tutkia ennen kuin kouluverkkoon tehdään peruuttamattomia muutoksia.

Tällä hetkellä lukion rahoitus näyttäisi olevan turvattu, mikäli valtionosuuskriteerit eivät muutu. Lisäksi kunta on mukana Finest Future -ohjelmassa, mutta opiskelijoita ei ole vielä sitä kautta kuntaan tullut.

YHTEENVETO

Tulevaisuus työryhmän aloittaessa kunnan taloustilanne näytti huomattavasti heikommalta, mitä tilinpäätösennuste vuodelta 2024 osoittaa.

Punkalaitumen kunnan vuoden 2024 tilinpäätösennuste on noin -35 000 euroa, joten kunnalla on kertynyttä ylijäämää edelleen runsaasti noin 5 864 944 euroa eli 2 248 euroa per asukas.

Tämän hetken tiedon valossa siis voi todeta, että kunnan taloudellinen tilanne on tällä hetkellä hyvä. Työryhmä keskittyi työssään yksittäisten asioiden läpikäymiseen ja monet tässäkin raportissa esille nousseet asiat on jo toteutettu tai edenneet valmistelussa.

Tulevaisuustyöryhmä katsoo, että talouden tarkkaa seurantaä täytyy harjoittaa jatkossakin. On kuitenkin tärkeää, että kunnassa tuotetaan sellaiset palvelut, joiden avulla voidaan juurtua ja kiinnittyä kuntaan jatkossakin.